

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ

ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ
СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ
УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО
РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА

THE FINANCIAL SYSTEM IN
THE CONTEXT OF CREATING A MODEL
OF SUSTAINABLE ECONOMIC
DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN

АСТАНА
ASTANA
2024

*Посвящается юбилею - 80-летию
Искаковой Загиры Дуйсембаевны*

***ИСКАКОВА ЗАГИРА ДУЙСЕМБАЕВНА
ISKAKOVA ZAGIRA DUYSEMBAYEVNA***

***ЭКОНОМИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ, ПРОФЕССОР
ДОКТОР ЭКОНОМИЧЕСКИХ НАУК, ПРОФЕССОР
DOCTOR OF ECONOMIC SCIENCES, PROFESSOR***

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА
THE MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

**«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ»**

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының

МАТЕРИАЛДАРДЫҢ ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции

**«ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИ-
ВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА»**

COLLECTION OF REPORTS

of the International scientific and practical conference

**«THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL
OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN»**

АСТАНА, 2024

ASTANA, 2024

УДК 336 (574)
ББК 65.261 (5Каз)
Қ 18

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. - Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры

Жағыпарова А.О. - Экономика факультетінің деканы

Ажмухамедова А.А. - Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары

Мажитов Д.М. - «Қаржы» кафедрасының профессоры

Бұлақбай Ж.М. - «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі

Майдырова А.Б. - «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі

Сембиева Л.М. - «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі

Аманова Г.Д. - «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі

Мухияева Д.М. - «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі

Искаков Б.М. - «Тұран-Астана» университетінің «Іскерлік басқару» кафедрасының профессоры

Қ 18 «ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы= Международная научно-практическая конференция «ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА»= International scientific and practical conference «THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN» – Астана: ИП «Булатов А.Ж.» – 572 б.(с.) - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-337-934-0

«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағында жас ғалымдар, докторанттар, магистранттар мен студенттер жүргізген өзекті және проблемалық мәселелерді қамтитын авторлық зерттеулері берілген. Басылым студенттерге, магистранттарға, докторанттарға, сонымен қатар қазіргі ғылымның өзекті мәселелерімен айналысатын оқырман қауымға арналған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции, на тему «ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА» представлены результаты авторских исследований по актуальным и проблемным вопросам, проведенных молодыми учеными, докторантами, магистрантами и студентами. Издание предназначено для студентов, магистрантов, докторантов, а также для широкого круга читателей, занимающихся актуальными проблемами современной науки.

The collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic «THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN» presents the results of original research on topical and problematic issues conducted by young scientists, doctoral students, master degree students and undergraduates. The publication is intended for undergraduates, master and doctoral students, as well as for a wide range of readers studying current problems of modern science.

УДК 336 (574)
ББК 65.261 (5Каз)

ISBN 978-601-337-934-0

© Л.Н. Гумилев атындағы ұлттық университеті, 2024
© Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 2024
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2024

Өнімнің (қызметтің) мақсатты құнын анықтау үшін компанияның пайда мөлшері кәсіпорын алатын нарықтық бағадан шегеріледі. Содан кейін, өндіріс процесіне қатысқандардың барлығы болжамды өзіндік құнға сәйкес келетін өнімді алу үшін жұмыс істейді.

Мақсатты қоштасу әдісін сәтті қолдану үшін әр түрлі профильдегі және деңгейдегі мамандардан тұратын жұмыс тобы құрылады. Бұл ретте инженер-технологтармен шикізат пен материалдарды пайдаланудың нысаналы нормативтері, жұмыс күшіне және басқа да шығындарға қажеттілік айқындалады. Бұл ақпарат басқарушылық есепте өнімнің(қызметтердің) өзіндік құнын есептеу үшін негіз болады, сонымен қатар материалдарға қажеттілікті жоспарлауда қолданылады. Шығындарды жоспарланған көлемде ұстау үшін барлық құрылымдық бөлімшелер үйлесімді жұмыс істеп, осы жұмысқа күш салуы керек.

Жұмыс тобы өнім өндіруді және оны сатуды әзірлейді және сүйемелдейді. Бұл топқа жеткізушілердің, клиенттердің, дилерлердің өкілдері, яғни компания ынтымақтасатындардың барлығы кіруі мүмкін.

"Таргет-костинг" жүйесін пайдалану кезінде компанияның әр түрлі құрылымдық бөлімшелерінің қызметкерлері мақсатты өзіндік құнға ие болғысы келіп, инновациялық ойлауды қажет ететін жағдайларда стандартты емес шешімдерді табады.

Олар мақсатты шығындарды үнемі басында ұстайтындықтан, бұл қымбат технологияларды, материалдарды қолдануға деген ұмтылысты болдырмайды, өйткені бұл жаңа шығындарға әкеледі.

Мысал ретінде автомобиль өнеркәсібін келтіруге болады, мұнда мақсатты шығындар әр модель үшін ғана емес, сонымен қатар автомобильдің әрбір жеке бөлігі үшін де анықталады. Сонымен қатар, автокөлікті жобалаудың әр кезеңінде сметалық құн мақсатты өзіндік құнға сәйкес келетіндігі анықталады. Осы екі түрдің арасындағы айырмашылық жойылған кезде, сынақ машинасының прототипі тек содан кейін ғана жасала бастайды. Содан кейін соңғы нұсқа жасалады, ол өндіріс бөліміне беріледі. [4].

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, мақсатты костингті қолданған кезде, жаңа өнімді шығару идеясынан бастап, оны іске асырғанға дейін бүкіл өндіріс процесі инновациялық сипатқа ие болады, сонымен қатар бұл әдіс дайын өнімді жасау құнының барлық қатысушыларымен ұзақ мерзімді және өзара тиімді қатынастарды болжайды деген қорытынды жасауға болады. Алайда, осы жүйені енгізудің барлық жағымды жақтарымен бұл жүйенің де есте сақтау керек "тұзақтары" бар екенін есте ұстаған жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Смирнова Н.И. Управление затратами- метод «Таргет-костинг» //Вестник Амурского государственного университета. Серия: Естественные и экономические науки.-2014- С.165-17
2. Файзрахманова Г. Р. Таргет-костинг как инструмент управленческого учета инновационных затрат//Вестник экономики, права и социологии.-2014--№ 3. С.95-98
3. Воронова Е.Ю. Калькулирование себестоимости по целевым затратам (метод "таргет-костинг") // Аудиторские ведомости.- 2014. -№ 9. С. 83-96.
4. Редченко К. Таргет-костинг//Сетевой ресурс: irki@mail.lviv.ua

ӘОЖ(004)

ҚР ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҮКІМЕТ ПОРТАЛЫ ҮШІН БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРДІ МОДЕЛЬДЕУ МЕН РЕИНЖИНИРИНГТІҢ РӨЛІ

Мұратбеков Е.Д

Магистрант, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ.,
Қазақстан Республикасы,
E-mail: y.muratbekov@govtec.kz

Аңдатпа. Бұл зерттеу бизнес-процестерді модельдеу (BPMN) және бірыңғай модельдеу тілі (UML) нотациясы арқылы Қазақстанның электрондық үкімет порталын оңтайландыруға арналған. Қолданыстағы процестерді талдау және реинжиниринг арқылы біз транзакцияларды өңдеуді оңтайландыру, пайдаланушы интерфейсін жеңілдету, мобильді оңтайландыруды жақсарту, тапсырмаларды бөлуді автоматтандыру және деректер қауіпсіздігін жақсарту стратегияларын ұсынамыз. Алынған нәтижелер Қазақстандағы цифрлық басқаруды жақсарту, сенімділікті,

тартымдылық пен тиімділікті нығайту үшін маңызды мәнге ие. Бұл зерттеу жедел шешім қабылдауға ықпал етеді және электронды үкімет бастамаларын үнемі алға жылжытуға негіз қалайды.

Кілт сөздер: Оңтайландыру, электрондық үкімет, BPMN, UML, реинжиниринг, стратегиялар

Аннотация. Данное исследование посвящено оптимизации портала электронного правительства Казахстана с помощью нотации моделирования бизнес-процессов (BPMN) и унифицированного языка моделирования (UML). Анализируя и реинжинируя существующие процессы, мы предлагаем стратегии по оптимизации обработки транзакций, упрощению пользовательского интерфейса, оптимизации работы с мобильными устройствами, автоматизации назначения задач и усилению безопасности данных. Полученные результаты имеют большое значение для совершенствования цифрового управления в Казахстане, укрепления доверия, вовлеченности и эффективности. Данное исследование позволяет найти немедленные решения и заложить основу для дальнейшего развития инициатив в области электронного правительства.

Ключевые слова: Оптимизация, электронное правительство, BPMN, UML, реинжиниринг, стратегии

Abstract. This study focuses on optimizing the e-government portal of Kazakhstan through Business Process Modeling Notation (BPMN) and Unified Modeling Language (UML). By analyzing and reengineering existing processes, we propose strategies to streamline transaction processing, simplify the user interface, enhance mobile optimization, automate task assignments, and reinforce data security. The findings hold significant implications for improving digital governance in Kazakhstan, fostering trust, engagement, and efficiency. This research contributes immediate solutions and sets the stage for ongoing advancements in e-government initiatives.

Key words: Optimization, e-government, BPMN, UML, reengineering, strategies

Динамикалық технологиялық прогресс және әкімшілік модернизация жағдайында Қазақстан Республикасы электрондық үкіметтің бастамаларын әзірлеуге және енгізуге белсенді қатысады. Электрондық жүйелерді үкіметаралық процестерге интеграциялау тиімділікті, ашықтықты арттырудың және азаматтарды мемлекеттік қызметтерге тартудың негізгі стратегиясы болып табылады. Біз электрондық басқарудың күрделі саласына бағдарланғандықтан, әсіресе ҚР контекстінде қолданыстағы құрылымдарды мұқият зерделеу және оңтайландыру қажет болады. Бұл зерттеудің басты мақсаты-орталық компонент ретінде электрондық үкімет порталына назар аудара отырып, Қазақстандағы электрондық үкімет бастамаларының қыр-сырын талдау және түсіну. Бизнес-процестерді жақсартуға және қайта құруға стратегиялық бағыттап отырып, электрондық үкімет порталының ағымдағы жағдайына тән проблемалар мен мүмкіндіктерді анықтау.

Қазақстанның электрондық үкімет порталы, оның жаһандық әріптестері сияқты, технологиялардың қарқынды дамуына, пайдаланушылардың күтулерінің өзгеруіне және мемлекеттік қызметтердің үнемі кеңеюіне байланысты сын-қатерлерге тап болады. Бұл мәселені шешу порталдың тиімділігін қолдау үшін ғана емес, оның азаматтардың да, мемлекеттік құрылымдардың да өзгеріп отыратын қажеттіліктеріне сәйкестігін қамтамасыз ету үшін де қажет.

Бұл зерттеудің маңыздылығы оның Қазақстанның бірегей контекстін ескере отырып, электрондық үкімет порталдарын оңтайландыруға құнды үлес қоса алатындығында. Анықталған проблемаларды қарастыра отырып және реинжиниринг бойынша стратегиялық шешімдерді ұсына отырып, бұл зерттеу электрондық үкіметтің неғұрлым оңтайландырылған, ыңғайлы және технологиялық орнықты порталын құруға жол ашуға арналған. Бұл жетілдірулер азаматтардың қатысуын кеңейтуге ықпал етіп қана қоймай, үкімет жұмысының тиімділігін арттырады, осылайша елдегі цифрлық басқарудың жалпы дамуына елеулі үлес қосады.

Зерттеу сұрақтары:

1. BPMN және UML модельдері Қазақстанның электрондық үкімет порталының тиімділігін қалай арттыра алады?
2. Модельдеуге негізделген реинжиниринг стратегиялары азаматтардың қатысуына және үкімет жұмысының тиімділігін арттыруға ықпал ете отырып, Қазақстандағы электрондық үкімет порталын оңтайландыруға қалай әсер етеді?

Міндеттер:

1. Қазақстанның электрондық үкімет порталы шеңберіндегі қолданыстағы бизнес-процестерді сыни тұрғыдан бағалау.
2. Қолданыстағы жүйедегі жақсартуды қажет ететін аймақтарды анықтау мақсатында модельдеу әдістерінің күшті және әлсіз жақтарын талдау.
3. Электрондық үкімет порталының тиімділігі мен жеделдігін арттыру мақсатында модельдеу нәтижелеріне негізделген реинжиниринг бойынша стратегиялық шешімдерді ұсыну.

II. Әдебиетке шолу

Электрондық үкімет порталдарының ландшафтын, бизнес-процестерді модельдеуді және реинжинирингті зерделеу кезінде тиісті әдебиеттерді жан-жақты зерттеу негізгі ойларды анықтауға мүмкіндік береді. Бұл бөлімде зерттеуді контексттеу үшін іргелі зерттеулер, белгіленген негіздер және теориялық негіздер қарастырылады.

Гкикас және Тзавелл электрондық үкімет порталдарының эволюциясы мен функционалдығын нақтылау үшін жан-жақты зерттеу жүргізді. Олардың жұмыстары үкімет пен азаматтардың өзара іс-қимылын жақсартудағы осы порталдардың шешуші рөлін көрсетеді. Сонымен қатар, зерттеуде осы порталдарды әзірлеу мен бағалаудың құнды перспективаларын ұсынады[1].

Бизнес-процестерді модельдеу саласында Рахман және Чауи BPMN және UML сияқты әдістердің ұйымдық процестерді визуализациялау және оңтайландыру үшін маңыздылығын атап өтіп, әдебиеттерді зерттеді[2]. Каземсап өзінің зерттеуінде электрондық үкіметтің архитектурасын құруда BPMN әдісінің маңыздылығы атап өтілді[3].

Фета және Абделла ұйымдық өзгерістерге терең әсерін көрсете отырып, реинжиниринг стратегиясы туралы өз көзқарастарын ұсынады[4]. Чоу және Баррон негізін қалаған теориялық негіздер табысты реинжиниринг бастамаларын басқаратын принциптер туралы түсінігімізді байытады[5].

Бұл әдебиеттерге шолу электрондық үкімет порталдарын оңтайландыру үшін, әсіресе Қазақстанның бірегей контекстінде модельдеу әдістерін нақты қолданудағы елеулі олқылықты көрсетеді. Жүргізілген зерттеу осы олқылықтарды жалпылауға және жоюға бағытталған және осы бірегей ортадағы бизнес-процестерді модельдеу, реинжиниринг және электрондық үкімет порталдары арасындағы күрделі байланысты түсінуге үлес қосуға бағытталған. Бұл олқылықты жоя отырып, біздің зерттеуіміз Қазақстанның қажеттіліктерін ескере отырып, электрондық үкіметтің бастамаларын жетілдіру үшін құнды перспективаларды қамтамасыз етуге бағытталған.

Бизнес-процестерді модельдеу BPMN және UML сияқты әдістемелер арқылы ұйымдық процестерді жүйелі түрде ұсынуды және талдауды қамтиды. Бұл теориялық тұжырымдама бизнес операцияларын түсінуге, құжаттауға және жақсартуға визуалды негіз береді. Электрондық үкімет порталдарының контекстінде бизнес-процестерді модельдеуді қолдану қолданыстағы процестерді жан-жақты көрсетуге мүмкіндік береді. Жұмыс процестерін визуалды түрде көрсету цифрлық басқарудың ашықтығы мен тиімділігін арттыруға ықпал ете отырып, ықтимал тиімсіздіктерді анықтауға және жоюға мүмкіндік береді.

Реинжиниринг теориялық тұжырымдама ретінде өнімділік пен тиімділікке қол жеткізу үшін бар процестерді түбегейлі қайта құруды және жақсартуды қамтиды. Электрондық үкімет порталдарына қатысты реинжиниринг стратегиялары ағымдағы процестерді сыни бағалауға және қайта құруға, тығырықтар мен тиімсіздіктерді жоюға бағытталған. Бұл теориялық база электрондық үкімет порталын мақсатты қайта құрылымдау бойынша мақсатты іс-шараларды ұсына отырып, біздің зерттеуіміздің негізі болып табылады. Реинжиниринг тұжырымдамаларын пайдалана отырып, біз процестерді оңтайландыруға, азаматтарға қызмет көрсету сапасын арттыруға және порталды цифрлық басқарудың заманауи стандарттарына сәйкестендіруге ұмтыламыз.

Бизнес-процестерді модельдеу және реинжиниринг тұжырымдамалары арасындағы синергия әсіресе электрондық үкімет порталдарына қатысты. Бизнес-процестерді модельдеу портал операцияларының визуалды жол картасын қамтамасыз етеді, бұл реинжинирингтің қай салаларда пайдалы болуы мүмкін екенін түсінуге мүмкіндік береді. Реинжиниринг өз кезегінде анықталған процестерді азаматтар мен мемлекеттік құрылымдардың өзгеріп отыратын қажеттіліктеріне жақсырақ сәйкестендіру үшін стратегиялық түрлендіруге мүмкіндік береді. Біріктірілген бұл тұжырымдамалар ашықтықты, азаматтардың қатысуын және жалпы тиімділікті арттыруға ықпал ете отырып, электрондық үкімет порталдарын үнемі жетілдіруге жүйелі және

итеративті тәсілді ұсынады.

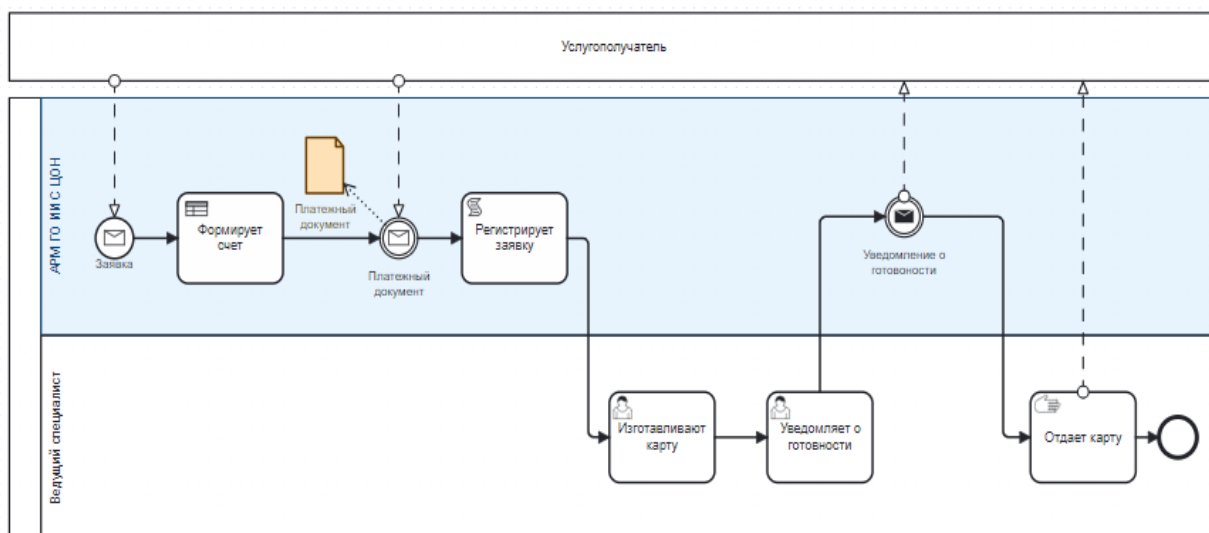
Біздің зерттеуіміз сапалық және сандық тәсілдерді біріктіретін аралас әдісті қолданды. Мұндай аралас тәсіл электрондық үкімет порталымен байланысты күрделіліктерді жан-жақты түсінуге мүмкіндік береді.

Сапалы деректер: тақырыптық талдау фокус-топтардағы сұхбаттар мен талқылаулар кезінде алынған сапалы деректердегі қайталанатын тақырыптар мен заңдылықтарды анықтау үшін қолданылады.

Сандық деректер: статистикалық талдау, соның ішінде сипаттамалық статистика және дифференциалдық сынақтар сандық деректерді алу үшін сауалнама деректері негізінде жүргізіледі.

Біздің зерттеуімізде біз электрондық үкімет порталындағы бизнес-процестерді талдау және жақсарту үшін негізгі модельдеу әдістері ретінде бизнес-процестер моделі мен белгісін (BPMN) және бірыңғай модельдеу тілін (UML) қолданамыз. BPMN бизнес-процестердің стандартталған визуалды көрінісін қамтамасыз ету қабілеті үшін таңдалды. Интуитивті таңбалар мен диаграммалар порталдың жұмыс процестерін нақты түсінуді жеңілдетеді, тиімсіздік пен қиындықтарды анықтауға көмектеседі. BPMN-ді қолдана отырып, біздің зерттеуіміз олардың құрылымы мен өзара әрекеттесуін егжей-тегжейлі талдауға мүмкіндік беретін қолданыстағы бизнес-процестердің картасын жасауға бағытталған. Бұл визуалды бейнелеу стратегиялық реинжинирингтік күш-жігердің негізі болып табылады, жақсарту бағыттарын анықтайды және тиімділікті арттыру үшін процестерді қайта құруға бағыттайды.

UML диаграммалардың толық жиынтығымен жүйенің архитектурасының, өзара әрекеттесуінің және деректерінің әртүрлі аспектілерін модельдеудегі әмбебаптығы үшін таңдалады. Бұл Электрондық үкімет порталының күрделілігі туралы тұтас түсінік алуға мүмкіндік береді. UML диаграммалары, мысалы, әрекет диаграммалары және реттілік диаграммалары жүйенің мінез-құлқы мен өзара әрекеттесуі туралы терең түсінік береді. Бұл түсінік қайта өңделген процестердің жүйенің кең архитектурасына және пайдаланушылардың өзара әрекеттесуіне сәйкес келуін қамтамасыз ету арқылы мақсатты реинжиниринг стратегияларын тұжырымдауға көмектеседі. BPMN де, UML де бір-бірін толықтырады, Қос перспективаны ұсынады-BPMN жұмыс процестеріне назар аударады, ал UML жүйелік архитектура мен өзара әрекеттесуді көрсетеді. Мұндай кешенді тәсіл электрондық үкімет порталының қыр-сырын жан-жақты түсініп, жалпы реинжиниринг процесін жақсартады.

Сурет 1. BPMN әдістемесінде ҚР ЦДИАӨМ мемлекеттік қызмет схемасы

Таңдалған модельдеу әдістері бизнес-процестерге жүйелі түрде қол жеткізу және оларды жобалау үшін визуалды негіз құруға ықпал етті. BPMN нотациялары ұсынатын айқындық, UML модельдері және әмбебаптығы ұсынылған жақсартулардың стратегиялық тұрғыдан келісіліп қана қоймай, сонымен қатар электрондық үкімет порталының кеңірек жүйелік архитектурасына органикалық түрде біріктірілуін қамтамасыз ете отырып, реинжиниринг процесін анықтайды.

BPMN және UML модельдеу арқылы алынған ақпаратқа сүйене отырып, біздің зерттеуіміз

электрондық үкімет порталының тиімділігін арттыруға бағытталған кешенді реинжиниринг стратегияларын ұсынады.

Бұл стратегияларға мыналар жатады:

Жеңілдетілген транзакцияны өңдеу: қызмет көрсету сұраныстарын жеделдету, күту уақытын қысқарту және BPMN талдауына негізделген жалпы жауап беру жылдамдығын арттыру үшін оңтайландырылған жүйені енгізу.

Жеңілдетілген пайдаланушы интерфейсі: UML диаграммаларында көрсетілгендей пайдаланушының қол жетімділігі мен қанағаттануын арттыру үшін пайдаланушының интерфейсін қайта құру, навигацияны жеңілдету.

Мобильді оңтайландыруды жақсарту: смартфондар мен планшеттерде үздіксіз және ыңғайлы жұмыс істеуді қамтамасыз ету үшін мобильді оңтайландыруға басымдық беру, UML және пайдаланушылардың пікірлері арқылы анықталған мобильді оңтайландырудың шектеулі мүмкіндіктерін жою.

Тапсырмаларды автоматтандырылған тағайындау: жұмыс процесінің тиімділігін арттыру және қолмен өңдеу шығындарын азайту, BPMN талдауы арқылы анықталған қиындықтарды жою үшін тапсырмаларды автоматтандырылған тағайындау алгоритмдерін енгізу.

Қорытындылай келе, біздің зерттеуіміз модельдеу және реинжиниринг арқылы электрондық үкімет порталын оңтайландырудың қыр-сырын түсінуге мүмкіндік бергенін атап өткен жөн. Негізгі нәтижелер BPMN және UML негізіндегі мақсатты стратегиялар тиімділікті, ыңғайлылықты және қауіпсіздікті айтарлықтай жақсартатынын көрсетеді. Қазақстандағы электрондық үкіметтің бастамаларына неғұрлым кең әсер ету маңызды болып табылады. Ұсынылған стратегияларды іске асыру инновациялар мен мемлекеттік қызмет көрсету тиімділігін арттыру үшін прецедент құра отырып, елдегі цифрлық басқару ландшафтын жақсартуға бағытталған.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Гкикас, Д. К., Тзавелла, г., Тзиоли, М., Влахопулу, г., Кондили, и., және Магнисалис. (2022). Электрондық үкімет порталдарын бағалау. *Қызмет көрсету саласындағы ақпараттық жүйелердің халықаралық журналы*, 14 (1), 1-16. <https://doi.org/10.4018/ijjiss.287582>
2. Рахман, Й., және Чауи, А. (2022). BPMN модельдері мен UML графикалық түрлендіру диаграммалары арасындағы Автоматты көпір. *Информатика*, 23(3). <https://doi.org/10.7494/csci.2022.23.3.4356>
3. Каземсап, К. (2020). Электрондық үкіметтегі бизнес-процестерді модельдеу және бизнес-процестерді қайта құру рөлі. *IGI Global eBooks* (pp. 2236-2267). <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-9860-2.ch102>
4. Фета, А., Абделла, г.м., Әл-Халифа, К., және Хамуда, А. (2022). Бизнес-процестерді Реинжиниринг: әдебиеттерді шолуға негізделген енгізу шараларын талдау. *Ақпарат*, 13(4), 185. <https://doi.org/10.3390/info13040185>
5. Чоу, С. Ю., Баррон, С., Рамсер, С., & Смолли, Дж. А. (2021). Ұйымдық азаматтық мінез-құлықты бизнес-процестерді реинжинирингке қосу: теориялық модель. *Халықаралық іскерлік шеберлік журналы*, 25 (1), 21. <https://doi.org/10.1504/ijbex.2021.118184>

ӘОЖ (338)

КӘСІПКЕРЛІК БЕЛСЕНДІЛІКТІ ТАЛДАУ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТТЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕСІ

Мұратова З.Н.

магистрант, Тұран-Астана университеті., Астана қ.,
Қазақстан Республикасы,
E-mail: zmzm_01@mail.ru

Андатпа. Бұл мақалада кәсіпкерлік белсенділікті талдау әлеуметтік-экономикалық саясат контекстінде маңызды құрал екендігі, Қазақстанның қазіргі жағдайында қаржыландыруға қол жеткізу проблемалары, заңнамалық саладағы қиындықтар, инфрақұрылымның дамымауы және кәсіпкерлер үшін қолдаудың болмауы өзекті сын-тегеуріндер болып табылатындығы қарастырылды. Сәйкесінше бұл факторлар бизнестің өсуі мен дамуын қиындатады. Сол үшінде процедураларды жеңілдету, қаржыландыруға қол жеткізуді қамтамасыз ету, инновацияларды ынталандыру және кәсіпкерлікті дамыту үшін қолдау инфрақұрылымын құру арқылы бизнес-